

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕБРОМ.

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ:
Д-р. Рішнік 12, В. пов.
Користа пошту, н.п. 143.322.
Адреса для надіслання:
Львів, № 12.
Нач. Редактор: Іван Якович
с.п.з. 10-11 уоя. с.п.з. 10140.
Реклама не зобов'язується.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячна в грошах 4,50 (в.п.п.).
ЗА ГРАНАЦІЮ:
В Англії 1 фунт, Франції
10 фр., Данії 10 ш., Швеції 11 ш.,
Нідерл. 10 фл., Польщі 10 зл.,
Італії 10 лір, Чехословаччині 30 кр.
В Росії 100 руб., Бельгії 50 ф.
В Австрії 11 шилл.
В Німеччині 10 марк.

В кожній виправці
заплатити до Адмін.
кації.
Одиниці виправки
250,000 Мп.

Випуск: ВИДАВНИЧА СПРАВА „ДІЛО“

Начальний редактор: П. АМІТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Гуляй, душа!“

На порозі другого п'ятиліття повоеиноного часу.

Белімо експозе Бенеша про міжнародну політику.

Чеський міністр закордонних справ д-р. Бенеш вголосив 6 лютого в соймовій комісії для закордонних справ велику промову, в якій дав огляд чехословацької закордонної політики за весь час існування республіки. Промова має характер академічного трактату про міжнародне положення взагалі. В цілому подати її не можемо іза нестачі місця. Постараємося за те подати в скороченому виді найважливіші та найцікавіші місця з тої промови.

Найважливіший і найбільший дипломат сучасної середньої Європи починає своє експозе від констатування факту, що Чехословацьчина разом з усею Європою вступає тепер в нову політичну добу. Початок цієї доби знаменують: прихід до влади Партії Праці в Англії, визнання Совітів Англією та Італією, навірівання нових відносин у Франції, які по всякій правдоподібності означатимуть дефінітивне вирівня-

ня всіх порохунок між Францією і Німеччиною та між Францією і Англією і накінєнь приготуваннями Америки до частинної бодрей участі в господарській та фінансовій політиці Європи. „Ми вступаємо — говорить Бенеш — в друге п'ятиліття повоеиноного часу, яке — як ми надіємося — принесе нам накінєнь постійний мир“.

Повоеинна Європа попала в страшний хаос революцій і контрреволюцій. Велика війна сама собою означувала не що інше як велику господарську, політичну, соціальну і моральну революцію. В результаті вона знищила всі європейські абсолютністично-аристократичні держави і кинула всі народи Європи в жакливу боротьбу за опанування і закріплення в державному житті демократичних принципів. А що це означало й кризу самої демократії, ясне для кожного, що збагнув еволюцію нових часів і що приглядався всім подіям, які мали місце в Росії, Мадящині, на Балкані, в Італії та Іспанії і накінєнь тим хитанням та корчам революцій в Німеччині. Всі ті події загострили непорозуміння націй, клас, індивідуальностей і дали почин до пересильної боротьби націоналізмів, поодиноких класів між собою та між класів спричинили на моральній зразі особистих амбіцій поодієвських політиків.

Серед таких важких обставин до-

Політично-дипломатична Чехословацька дипломатія на полі загостреної політичної боротьби з такими точками: 1) Ми не віримо, — каже Бенеш, — що більшовизм зможе довести до успіху в своїй збудувати шовіністично-конструкційно тримакого. Так само було для нас ясним, що боротьба з протиз в нерозв'язаних формах означає просто терор, а — більше розуміючи боротьбу всіх частин всіх і в усіх напрямках шкідливою об'єктивна праця. 2) Нам завдалося повернутися і нещирим твердити, що сучасна ситуація повоєинна Європи треба звідчувати міжнародні трактати. Причиною цього було патійне шкідливо всіх частин соціального життя. Міжнародні трактати є недосконалі — на зразок кожний. Але вони є сьогодні шкідливою європейської політичної структури. І їх не визнавати або змінити значить викликати нову бурю, спричинити нову розпалку і квісну боротьбу. Тому було і є потрібною, безпастанно підкреслювати, що мирові договори мають бути загальнопризначними і обов'язковими і що кожний, що не бажає нових кривавих воєн, не має нішого виходу, як провозгласити в житті загальнополітичну мирову структуру та бути готовим до участі в них та, що при сприятливих обставинах дасться поправити. Події доказали, що всеяке інше поступування в політиці лише погіршує загальне положення і шкідить в першій мірі тим, що тої політичної лінії не провалять. 3) Чехословацьчина прямила аперто до згоди зі всіми своїми сусідами, бо це потрібно було для внутрішнього успокоєння, зрівноваження і для ульєнення населення від воєнної неспоконки. 4) Чеська політика не рахувала на повоєинну революційність, але на реальну працю в себе і на добру інформацію Європи про нашу національну візаносині. 5) Була коненна потреба ведення закордонної політики в дусі наших часів, в дусі згоди між нами і нашими найближчими сусідами та в дусі безпосереднього зближення із заприязненими державами, щоб таким чином завдати нову структуру сучасної Європи. Це останнє було причиною заходів коло створення малої антанті. 6) Накінєнь неська дипломатія старалася провадити в життя ідеї Союзу Народів.

Після такого вступу поистував Бенеш до огляду й характеристик чеської політики до своїх найближчих і безпосередніх сусідів та до всіх європейських держав.

Вже від 1919 р. значає Бенеш до того, щоб ввійти в близькі відносини з Югославією, а коли це наступило, то й з Румунією. І так дійшло до повстання малої антанті Замах Колапа і спроба експісар Карла Габсбурга реставрації монархії на Угорщині були лише зовнішньою причиною для повстання Мадяро-антанті. Дещо причиною цього були глибокі зміни і є трагічними і не переставати існувати доти, доки всі обі держави існують. Тому

Пр. 136,24. В імені Рішпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові ріши на внесок Прокураторії Державної, що зміст частини „Діло“ число 24 з дня 2 лютого 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Нова війна ре ізіт“ в ступах між словами: а) „вагалі“ і „Докоєчнїа“, б) „Господарка“ і „крїтики“, рішиж в уступі від слів: „Ми само як наршучише“ до кінця іртызуду. 2) „Ірреса“ в уступах поїтїк слово-

з ряду а) „заголовк“, б) уступ від слів: „А ми із свого боку“ до кінця нотатки, містиш в собі естад а) 1) злочин з § 65 а) з. к., ад 3) злочин з § 65 б) з. к. і виступку з § 301 з. к., ад 4) виступку з § 302 з. к. узнав до коману в дні 1 лютого 1924 р. закон, керієсь заказ дальшого поновлюваня того державного звільня. Заразом видав наказ вчинити арешт на всіх осіб, які мають

Серед таких важких обставин до-

снн. Про політику Малої антанті говорили всьому, приписували їй імперіалізм, звали її орудами в руках європейської реакції проти більшовицької Росії, пасалем Франції і т. д. Та сьогодні в триох літах співраці група цих трьох держав виявила таку життєву тиість, таку взаємну згодність у співраці, досягнула такі повесні висілиди в політиці, в найнебезпачіишх ментах так зручно зберігла мир в середній Європі, так вміло впливала на злагіднення деяких назри-ваючих конфліктів і так сконсолідувала свої внутрішні сили, як тако-ж їхні окривення, що сьогодні в міжнародній політиці нема ані одного такого фактора, який не признавав би тих її заслуг.

Що до Австрії, то Чехослова-чнина змагає до усунення деяких спірних питань між обома держа-вами, що завадила кількома дого-ворами в Австрії та старалася всюдн і на міжнародній арені і в Суоці Народу помогти тій своій суоці вийти зі страшиного еко-номічного положення, в якому вона опинилася. Це її владості осягнути. За що прагне Чехословачнина відважити під Австрії і від шної європейської політичної опії без ріжничий не лише висловів поного признаання, але й подяки.

Що до Угорщини, то Чехосла-вачнина разом з Малою антантою весь час прямиувала до того, щоб вістря Малої антанті проти Угор-щини злагіднити. З окрема багато спірних питань вже полагаложено між Чехословаччиною і Угорщи-ною. Є нація, що всі спірні пита-ння, які осталися не полагаложеними, скоро також шезнуть. По Чехосла-ваччину не відступити ані на крок від тої мирвої політики, на яку оступила і яка заперення її в світі похвалює міжнародне значіння та повесу. Довгий час на перешкоді блячому співрацтву з Угорщиною ставили ті авантюри, які там мали місце з Карлом. Однак тепер вся Мала антанца прямиє до того, щоб за всяку ціну заперенити собі мирна співрацтв з Угорщиною та довести до такої організації середньої Є-вропи, яка до ве а би до створе-ння нової середньо-європейської господарської та політичної системи, в якій була би збережена суверенність кожного учасника систе-ми в повні.

Що до Польщі, то Чехослова-чнина проявила і тут багато доброї волі для взаїмного зближення. За-ключено було назвіт політичну кон-венцію з Польшею в листопаді 1921 р., але конвенція ця не виї-шла в життя. Та вона остала як доказ доброї волі. Венеси жалює, що не діїшло до створення чехо-словацько-польської антанті. Від часу до часу з'являються погледки про те, що Польща приступить до Малої антанті. Але не не згідне з правдою. Вираді були моменти, коли Польща йшла рука в руку з Малою антантою в загальних спра-вах, як наприклад в Генуї, але це не не доказ, що вона могла би приступити до неї. Так згідна пра-ця в деяких справах Польщі з Малою антантою не означає співра-ці. Та все таки жалює, що Польща стоїть на боці від Малої антанті, бо з приходом нової Росії до впли-ва і значіння на арені міжнародної політики ізолюване становище Поль-щі буде дуже захитане. У зближен-ня до Малої антанті буде іти таке, чим активніше буде виступати Росія в міжнародній політиці. Такий стан буде дуже несприятливим як для Польщі так для Росії.

Польська школа з політикою.

(З промови п. сенатора М. Черкаського, виголошеної 31. січня ч. р. в польській палаті).

У відповідь на експозе міністра освіти Мікшаєвського, виголоше-ного в освітній комісії, забрав го-лос п. сен. М. Черкаський, який остро виступив проти міністра, що з надмірною байдужістю ігнорує поступати українському народові на шкільному полі. Міністер освіти за-буває, що крім цілого ряду питань істотно велике українське питання, та що воно в значній мірі складається з біологічного питання украї-нської шкільництва. Замість своєї програмної програми, п. міністер обмежується пустими загальними, голыми приреченнями, обіцянками «застосування конституції», без ніякої повторюючи ті крилаті фрази, які вже говорили в попередні міністри від 29. січня являлись були у міні-стра освіти послн Хрушків і Ко-зицький, які занесли багато сваяг-поставили шкільні рад питання. Бажаючи довідатися, яку політику думає припорозити п. міністер в україн-ській справі. Та крім беззмістовних загальників п. міністер не хоче да-ти позиціювати. Він засадо вік-кається, що він — мовляв — «фа-х» шкільний, а не політик, а — на його думку — «квєстія шкільни-цтва національних меншостей є квє-стія політична». І тому на шкільні ви-моги українського представництва він не відповідає, бо не хоче ви-давати наслідки, яких не можна бу-де отримати. За вирішенням тої «політичної квєстії» власноруч висті-освіти українських представств до прем'єра Габсбурга.

Та не всі з цих українські послн згадуються до міністра освіти є тією страшиною «політикою». Коли він послн Хрушків і Козицький питають п. міністра, чи шкільні ін-спектори в надалі наважу-тимуть учителям українських початкових шкіл вже з першого року навчання вчити дітей польської мови одно-часно з навчанням рідної — або як довго буде зволікатися справа з відкриттям українського учитель-ського семінара на Волині, вже ухваленого соїмового комісією, то це не є питання «політичні», тільки чисто фахові, педагогічні. Міністер освіти зовсім не додержу-ється чистоти своєї «фаховості», бо на питання, коли нарешті можна

буде відкрити на Холмщині згід-но з конституцією народні школи з українською мовою, він відповідає, що з від-криття українських шкіл на Холм-щині нема чого спшити. А це вже є справа політична...

Само собою — говорить п. сенатор, — що більшість тих поточних на-шої школи питань, з якими ви звертаєтесь до уряду, є питання політичні. Політичні, які в загально-принциповому розумінні, так і в то-му істотному розумінні, яке надає-ється слову «політика» по його гоцькому походженню. Політика — це є комплекс усього того, що зв'язане з правами й обов'язками громадянства, як члени певної громади, певного державного організму. Ми, українці, що живемо на території, яка прилучена до Річпосполитої польської, зв'язані — є, обов'язками п. польської держави, громадян-ства, що не тільки мають нести обов'язки, але й яким належаться певні права, гарантовані консти-туцією. Отже ті наші права ми хочемо мати реалізованими, ми вимага-ємо в своїй національній українській школі, через те її ставимо і будемо ставити отсі пенії для п. міністра «політичні», а в дійсності наші громадянські чи обов'язальські пита-ння. А тих питань є так багато, що з них складається разом велика та-ка «українська квєстія», яку так довго не розв'язати поль-ське громадянство і польський у-ряд. Дотепер уряд цю «квєстію» позадвужав так, що весь час зм'я-гує нас наші краші спольщувати ріжними способами і, між ин-шими, при допомозі школи. Ми йому спротивляємось, робимо опір, бо бачимо в цьому порушення на-ших загально-польських і украї-нських прав. Ми добиваємось, щоб на всьому ширькому просторі зем-ель, де живе наш український на-род компактною масою, заводи-лись школи такі, яких він хоче, себто українські, як нижчі, так і середні; щоб наша молодь украї-нська мала можливість і вісшу на-уку здобувати у своїх українських вищих інституціях. (Докітати буде).

Болдуїн п'дером консерва-тистів.

Управа англійської консерватив-ної партії висловлює Болдуїнові повне довіря і поставила його кан-дидатуру знову на провідника партії. Затвердження цього вибору з боку конгресу партії є заперенне.

Уотупишки Кара?

«N. W. Journal» відомляє з Бер-ліна, що диктатор Беаарі Кєр мак наші уступити. Причина уступлен-ня захитане одкровення. «Vossische Zig» твердить, що причиною плє-нованої диметі Кара є т. з. «Про-цєс Гітлера». На місце Кара ма-ли прийти Зайсер, або Епп.

Німеччина в Китаї.

Зі Шангаю повідомляють, що Німеччина й Китай погодилися від-носно репараційних справ. Німє-чнина обов'язується заплатити Ки-таєві, як воєнне відшкодування, 100,400,000 доларів. Перша сплата має бути зроблена негайно, а ні-мєцькі фонди, що знаходяться у Китаю.

Завіль поосередник? між совітяно і Румунією.

«N. W. Journal» відомляє, що з боку совітів і румунського уряду виявляється нахил зберести ав-стрійського кандидата Зейли на посередника в переговорах, які ма-ють розпочатися в найближчих днях.

З польських справ.

Одям.

Польський сейм 8. с. м. ухвалив у 3-тій читанню закон про від-шкодування служб. Принято деякі по-правки. Цей закон духовних жи-дівських і протєстантських не визнає за окремії стани і зв'язані їх від від-шкодування служб. Принято поправку, якою признається відшкодування служб учениць, терміаторам, ібни навчання ремесла у цехових майстерях. Принято резолюцію, щоб зв'язан-ня до служб були поіменні. По-станови 53 з закону (в справі від-шкодування служб) мається прино-рювати від дня оповіщення закону.

На шм засідання прийшла на чергу справа «ревідикації» костелів на «крєсах». Справоздавель ке Кубік зазначає, що пос. С. Хру-шків (Український Клуб) по-ставив вносю, щоб поладнання справи відложити аж до хвилі у-хвалення закону, яким унормовано би відносини між церквами всіх віросповідань. Більшість комісії згодилася на вносек, виключаючи духовний православний собор, від-носно якого комісія пропонує резолюцію з зв'язом до правитель-ства, щоб воно відібрало цей со-бор і віддало латинникам.

Пос. Хрушків й виказує, що духовний православний собор побу-дувало православне населення на румовинах побернадського ко-стела, який католицькі духовні по-кинули. Бєсідник піддержує резо-люцію, яка визнає правительство до видання закону, що нормував би підстави власности костелів і церков і щоб до часу видання цього закону відложено окремі справи. В поіменнім голосуванню 130 голосами проти 111 відкинєно вносек пос. Хрушського на скер-чення другої резолюції комісії. Та-ким чином відбирається правосла-вну церкву в Луцьку і віддається її жмичі латинників...

Чого бояться!

«Час» з 8. с. м. в статті п. з. «Найвишша погроза совітів су

Надніприська Україна.

«За прип'ром Тютюнника».

Піт таким заголовком подає «За Свободу» вістку з Харкова про «бувший Петлориський отаман (?) Булшук звернувся до ВУЦК з просьбою помилувати його. Поєсь-бу полагоджені прихильно і Поль-щукови привернено право горожан-ства на Радяській Україні».

Напад на потяг.

«Русспрес» звідомляє з Харкова, що узбрюкний відділ повстанців напад на потяг в околиці Балахна і ограбив його, при чім убито за-лізничого урядника.

Повстанці.

Последнія «Новосі» подають, що на Україні ваджи повстанчий рух. Повстанці напали на Сквиру в Київщині, де вбили кількох комиса-рів. На лінії Харків-Ромодан пов-станці задержали потяг і вбили кількох комуністів.

Зід Б. меншевінів?

«Роста» подає, що в Харкові від-бувся тайний зід Б. меншевінсь-ко-соціалістів. Зід одноголосно ухвалив усунути з партії групу українських меншевінів (?). Поріше-но скликати зід меншевінців усіх совітських республік для обмірку-вання важних і актуальних справ, та для ліквідації російської с. д. робітничої партії.

Одеса без пливів.

В Одесі відчувається велика недостача палива. Наслідком того водопроводна станиця в Білявіні обмежила свою працю до мінімуму, так, що населення Одеси часто ці-лими днями не має води. Через не-достачу дров, населення в почі в-пробує на вулицях дерева та нащип-ти парки. На Пересні міліція стоїла до жінок, що стинали дерева. Дві жінки згнуло. — («Русспрес»).